

снення правосуддя, судочинство, у необхідних випадках повинне застосовуватися відносно органів судової влади замість понять «компетенція» або «повноваження». В цілому до компетенції адміністративних судів віднесено спори із суб'єктами владних повноважень з приводу оскарження їхніх рішень, дій чи бездіяльності. Крім того до суду можуть звертатись суб'єкти владних повноважень із приводу реалізації своєї компетенції у сфері управління, зокрема щодо делегування повноважень. Проте, віднесення до компетенції адміністративних судів спорів за зверненнями суб'єктів владних повноважень не зовсім відповідає основному завданню адміністративного судочинства, адже цей правозахисний механізм створювався для захисту фізичних та юридичних осіб від свавілля влади, а не як ще один державний репресивний орган. Суб'єкту владних повноважень мала б відводитись лише єдина роль відповідача, оскільки світовий досвід адміністративної юстиції свідчить, що позивачем, як правило, є громадянин, права якого порушено у процесі реалізації владних повноважень.

Список використаної літератури:

1. Конституція України. Офіційне видання. — К.: Вид. Паливода А.В., 2009. — 48 с.
2. Кодекс Адміністративного судочинства України від 6.07.2005 року // Відомості Верховної Ради України, 2005. — № 35.
3. Іванов І.І знову про підвідомчість / І. Іванов // Юр.газета. — 2006. — № 5(65).
4. Дружков П.С. Судебная подведомственность споров о праве и иных правовых вопросов, рассматриваемых в порядке гражданского судопроизводства : автореф. дис... канд. юрид. наук / П.С. Дружков. — Свердловск, 1966. — 20 с.
5. Авдеенко Н.И. Общие правила определения судебной подведомственности / Н.И. Авдеенко // Вопросы государства и права, 1964. — № 3.
6. Осипов Ю. К. Подведомственность юридических дел : автореф. дис... канд. юрид. наук / Ю.К. Осипов. — Свердловск, 1974. — 36 с.
7. Жуйков В.М. Судебная защита прав граждан и юридических лиц / В.М. Жуйков. — М.: Городец, 1998. — 280 с.

*В.М. ЮРЧИШИН,
кандидат юридичних наук, доцент
(Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича)*

ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ НЕОБХІДНІСТЬ УЧАСТІ ПРОКУРОРА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Історія зародження і становлення органів прокуратури в різних країнах, в тому числі і в Україні, показує нам, про нерозривний зв'язок прокуратури з провадженням кримінальних справ [1, 15—140]. Сту-

пінь цього зв'язку залежить від конкретних історичних умов, що існують в тій чи іншій країні [2, 28]. До них слід віднести: геополітичне становище, рівень економічного розвитку, національні особливості, розви-

ток правових інститутів, менталітет нації та інше. У всіх державах велику увагу приділяють зміцненню законності при провадженні по кримінальних справах. І це зрозуміло, тому що в даній сфері найбільш суттєво обмежуються такі життєво важливі права і свободи особи, як пересування, честь і гідність та інші.

Тому великого значення встановленню режиму законності при порушенні, розслідуванні кримінальних справ і їх розгляду в суді надається в нашій державі [3, 76; 4, 166]. Перехід від одного типу суспільно-державного устрою до іншого неминує, як вже доведено історією, викликає спалах злочинності, нестабільності в роботі державного апарату, правоохоронних органів [5, 3], змінюється форма та зміст діяльності існуючих органів влади, з'являються нові, йде привикання і притирка до нових «правил гри». Необхідно, щоб зазначені болючі процеси проходили по можливості в рамках закону. На жаль, державні органи і службові особи, які здійснюють функції кримінального переслідування, допускають іще багато порушень, що в першу чергу відображається на правах і свободах громадян. Як справедливо зазначає Генеральний прокурор України О. Медведько, «в умовах економічної та фінансової кризи завдання правоохоронних органів щодо захисту прав і свобод громадян, інтересів держави від протиправних посягань, боротьба зі злочинністю набуває особливої актуальності» [6, 3].

Дотримання законності при здійсненні кримінального переслідування — це конституційна вимога [7, 11]. В кримінальному процесі законність — це вимога нормативного характеру, що зобов'язує особу, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора, суддю (суд), а також осіб, які беруть участь у справі, неухильно і точно виконувати всі норми Конституції України, кримінального і кримінально-процесуального законодавства [8, 51].

Ефективність дії принципу законності повинно забезпечуватися відповідними гарантіями. В науці теорії держави і права

їх прийнято ділити на загальні (економічні, політичні, ідеологічні) і спеціальні (правові, психологічні) [9, 164].

Участь прокурора в кримінальному процесі відноситься до спеціальних засобів забезпечення законності [10, 18; 11, 5].

З метою дотримання законності на досудових стадіях кримінального переслідування, крім прокурорського нагляду, законодавець передбачив контроль з боку начальника слідчого відділу, начальника органа дізнання, а також судовий контроль [12, 143]. Виникає питання: чи необхідний прокурорський нагляд за наявності судового і відомчого контролю? Контроль з боку керівників органів дізнання і начальників слідчих відділів (управлінь) має відомчо-процесуальний характер (ст. 114¹ КПК України) і вже давно доведено, що вузьковідомчий контроль менш ефективний, позавідомчий. Захищаючи честь свого мундира і відомчі інтереси, керівники слідчого відділу (управління) можуть приховувати недоліки слідства і дізнання. Негласний принцип «не виносити сміття із хати» діє і ще довго буде діяти в наших відомствах. Судовий контроль також не може конкурувати з прокурорським наглядом, бо він носить епізодичний характер, а прокурорський нагляд діє постійно, на всіх стадіях кримінального судочинства (ст. 25 КПК України), має широке коло повноважень передбачених Законом України «Про прокуратуру».

Що стосується судових стадій, то тут роль прокурора в зміцненні законності проявляється по іншому [13, 60; 14, 179; 15, 80]. Виступаючи в суді представник держави, він захищає інтереси держави і інтереси конкретних фізичних і юридичних осіб, яким було завдано шкоди скоєним злочином. Кримінальне переслідування, яке прокурор розпочинає постановою про порушення кримінальної справи і продовжує в судовому засіданні шляхом підтримання державного обвинувачення, є діяльністю, яка направлена на дотримання законності. Прокурор не керує діями суду, але виступаючи як державний обви-

нувач, зобов'язаний реагувати на порушення законів, які допускаються в ході судового розгляду. Право прокурора вносити подання на незаконні, необґрунтовані і несправедливі вироки, ухвали, постанови суду — це ще один із ефективних засобів забезпечення законності в кримінальному процесі. Участь прокурора в розгляді кримінальних справ у апеляційній та касаційній інстанціях також сприяє зміцненню законності.

Крім зміцнення законності, прокурор на всіх стадіях кримінального процесу захищає права і свободи громадян, а в судовому засіданні на основі принципу змагальності сприяє суду в постановленні об'єктивного і справедливого вироку.

Список використаної літератури:

1. *Грицаєнко Л.Р.* Прокуратура в країнах Європи: навчальний посібник / Л.Р. Грицаєнко. — К.: БІНОВАТОР, 2006. — 400 с.
2. *Якимчук М.К.* Становлення та основні етапи розвитку прокуратури в Україні: конспект лекцій / М.К. Якимчук. — Чернівці: Рута, 2004. — 40 с.
3. *Зеленецький В.С.* Возбуждення уголовного дела / В.С. Зеленецький. — Харьков: Издательство «КримАрт», 1998. — 340 с.
4. *Михайленко А.Р.* Расследование преступлений: законность и обеспечение прав граждан. Научно-практическое издание / А.Р. Михайленко. — К.: Юринком Интер, 1999. — 448 с.
5. *Медведько О.* Прес-конференція Генерального прокурора України : 9 жовтня 2009 року / О. Медведько // Вісник прокуратури. — 2009. — № 10.
6. *Медведько О.* Виступ на нараді в МВС України. 21 серпня 2009 року / О. Медведько // Вісник прокуратури. — 2009. — № 9.
7. Конституція України. — К.: Літера ЛТД, 2007. — 112 с.
8. *Коваленко Е.Г., Маляренко В.Т.* Кримінальний процес України: підручник / Е.Г. Коваленко, В.Т. Маляренко. — 2-е вид., перероб. і допов. — К.: Юрінком Интер, 2008. — 712 с.
9. Общая теория государства и права. Академический курс / [отв. ред. М.Н. Марченко]. — 2-е изд. перераб. и доп. — М., 2002. — Т. 3. — 540 с.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 вересня 2009 р. — К.: Паливода А.В. 2009. — 200 с.
11. Закон України «Про прокуратуру». Офіц. видання. — К.: Видавничий Дім «ІнЮре», 2001. — 32 с.
12. *Петрухин И.Л.* Судебная власть: контроль за расследованием пре ступлений / И.Л. Петрухин. — М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. — 288 с.
13. *Каркач П.М.* Державне обвинувачення в суді: конституційна функція прокуратури: навч.-метод. посібник / П.М. Каркач. — Харків: Право, 2007. — 208 с.
14. *Серета В.О.* Як підвищити ефективність державного обвинувачення в суді: монографія / В.О. Серета. — Харків: Харків юридичний, 2007. — 304 с.
15. *Рогатюк І.В.* Обвинувачення у кримінальному процесі України: монографія / І.В. Рогатюк. — К.: Атіка, 2006. — 160 с.